

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2 5 6 4

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

SA KAEO

จังหวัดสระแก้ว

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดสระแก้ว
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/E/sko.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “สระแก้ว”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	6
2.2 มันสำปะหลัง	9
2.3 อ้อยโรงงาน	13
2.4 ยางพารา	17
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	21
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	22
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	39

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดสระแก้ว	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดสระแก้ว	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	9
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลัง รายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว	11
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	13
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว	15
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	17
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว	19
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	21
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกตามอำเภอจังหวัดสระแก้ว	31
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดสระแก้วจำแนกตามอำเภอ ตำบล	38
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดสระแก้ว	39
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจำแนกตามอำเภอ ตำบล	40
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจังหวัดสระแก้ว	42
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดสระแก้ว	43
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว	44

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดอนไร่	33
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินมวกเหล็ก	34
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกลางดง	35
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกบินทร์บุรี	36
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินปักธงชัย	37
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดสระแก้ว	45
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว	46
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดสระแก้ว	47
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว	48
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดสระแก้ว	49
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว	50
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดสระแก้ว	51
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว	52

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ 7,195.138 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,496,961 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ประกอบด้วย 9 อำเภอ 59 ตำบล (ตารางภาคผนวก ที่ 1) มีประชากร 560,925 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อ จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ราชอาณาจักรกัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อ จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดสระแก้ว โดยรวมเป็นพื้นที่ราบถึงราบสูงและมีภูเขาสูงสลับซับซ้อนมีระดับความสูงจากน้ำทะเล 74 เมตร มีลักษณะดังนี้

- 1) ด้านเหนือ มีเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำบางปะกง มีลักษณะเป็นป่าเขาที่ขรุขระได้แก่ บริเวณอุทยานแห่งชาติปางสีดา
- 2) ด้านใต้ มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขามีสภาพเป็นป่าโปร่ง ส่วนใหญ่ป่าถูกบุกรุกทำการเกษตร ทำให้เกิดสภาพป่าเสื่อมโทรม ตอนกลางมีลักษณะเป็นที่ราบ ได้แก่ อำเภอวังน้ำเย็นและอำเภอวังสมบูรณ์
- 3) ด้านตะวันออก ลักษณะเป็นที่ราบถึงราบสูง และมีสภาพเป็นป่าโปร่ง
- 4) ด้านตะวันตก ตั้งแต่อำเภอวัฒนานครมีลักษณะเป็นสันปันน้ำ ทิศตะวันตกลาดสู่อำเภอเมืองสระแก้ว ทิศตะวันออกลาดสู่อำเภออรัญประเทศ เข้าเขตราชอาณาจักรกัมพูชา

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดสระแก้ว เป็นแบบร้อนชื้นหรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา (Aw) ตามการแบ่งเขตภูมิอากาศแบบเคิเพิน ได้รับอิทธิพลของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพามวลอากาศเย็นลงมาปกคลุมในช่วงฤดูหนาว ทำให้อากาศเย็นตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกทั่วไป มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 27.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.6 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.6 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดสระแก้ว แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดิน ได้ดังนี้

- 1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม เป็นส่วนของสันดินริมน้ำ (Levee) ซึ่งเป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา

บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ
อาทิ ชุดดินชุมพลบุรี (Chp)

2) **ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain)** เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา
วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละ
ฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) บริเวณตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก
เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ
การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว เช่น ชุดดินอรัญประเทศ (Ar) และชุดดินโคกสำโรง (Ksr) เป็นต้น

(2) บริเวณตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and high terrace) เป็นที่ดอน
มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดิน
ร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึง
แดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินดอนไร่ (Dr) และชุดดินบางคล้า (Bka) เป็นต้น

(3) ลานตะพักปูนมาร์ล (Marl terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึง
ลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ลถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงดินเหนียวปนชื้นส่วน
หยาบมาก สีน้ำตาลเข้มและดำ การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินตาคลี (Tk)

3) **พื้นที่เกือบราบ (Peneplain)** เป็นภูมิภาคหลักของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อน เกิดจาก
การผุพังด้วยกระบวนการกร่อนทำลายโดยน้ำ ทำให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งขรุขระและสูงต่ำแตกต่างกันมาก มีระดับ
ต่ำจนมีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นที่เกือบราบ วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัว
อยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล ดินจึงมีลักษณะเด่นตามวัตถุต้นกำเนิดหรือหินที่รองรับ
อยู่ด้านล่างและระดับการพัฒนาตัวของดิน เช่น ชุดดินบุญทริก (Bt) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) และชุดดิน
เขมราฐ (Kmr) เป็นต้น

4) **ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain)** มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่น
ลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลก
ในระยะทางใกล้ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนใน
หน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทราย
และหินควอร์ตไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดิน
ร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง จนถึงแดง การระบายน้ำดี พบ
เศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินลาดหญ้า (Ly) และชุดดินท่ายาง (Ty) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากหินทราย ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทราย
ปนดินร่วนถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีถึงมาก
เกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk)

(3) พัฒนาจากหินทรายแป้ง ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดิน
ร่วนละเอียดถึงดินเหนียวละเอียด สีแดง น้ำตาล น้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนใน
หน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังไผ่ (Wi)

(4) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็น หินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียว ละเอียดถึงดินเหนียวปนชั้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินวังสะพุง (Ws) และชุดดินกบินทร์บุรี (Kb) เป็นต้น

(5) พัฒนาจากหินปูน ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียว ละเอียดถึงดินเหนียวปนชั้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหิน ปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินทับทิม (Tw)

(6) พัฒนาจากกลุ่มหินอัคนีหรือหินในกลุ่ม ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปน ชั้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินท่าลี่ (Tl)

(7) พัฒนาจากหินบะซอลต์/แอนดีไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชั้นส่วน หยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินแก่งคอย (Kak)

(8) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดิน เป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชั้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินบ้านไร่ (Bar) ชุดดินทับเสลา (Tas) เป็นต้น

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดสระแก้ว ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดสระแก้ว จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดสระแก้ว

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	258,780	5.76
พื้นที่เกษตรกรรม	3,040,207	67.59
พื้นที่นา	816,713	18.16
พืชไร่	1,236,434	27.49
ไม้ยืนต้น	826,172	18.36
ไม้ผล	148,056	3.29
พืชสวน	4,833	0.11
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	6,760	0.15
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1,179	0.03
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	60	-
พื้นที่ป่าไม้	1,050,272	23.37
พื้นที่น้ำ	90,975	2.02
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	56,727	1.26
รวม	4,496,961	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2563)

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดสระแก้ว มีเนื้อที่ชลประทาน 84,573 ไร่ (ร้อยละ 1.88 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 6 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 13 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 265.515 ล้านลูกบาศก์เมตร (ตารางผนวกที่ 2 และตารางผนวกที่ 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในจังหวัดสระแก้ว มีเนื้อที่ 2,154,998 ไร่ (ร้อยละ 47.92 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปฏิรูปที่ดินมาก ได้แก่ อำเภอวัฒนานคร ตาพระยา และเมืองสระแก้ว ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสระแก้ว มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 99,924 ราย รวมพื้นที่ 1,486,005 ไร่ สำหรับพื้นที่ดำเนินการแต่ละกิจกรรมรวมกันมากกว่า 500 ไร่ มีจำนวน 28 กิจกรรม และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลังโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ (ตารางผนวกที่ 5)

จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว พื้นที่ 1,339 ไร่ เกษตรกร 91 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก ๆ 14 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีการปลูกมากที่สุด คือ ขมิ้นชัน รองลงไปได้แก่ พลู และหมามูยอินเดีย ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดสระแก้วมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 118 แห่ง และที่ตั้งโรงงานทางการเกษตร 97 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูปโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประเภทพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดสระแก้ว

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	777,393	25.57
2. มันสำปะหลัง	534,995	17.60
3. อ้อยโรงงาน	450,537	14.82
4. ยางพารา	143,096	4.71

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดสระแก้ว จากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 149,917 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตาพระยา 29,665 ไร่ อำเภออรัญประเทศ 25,214 ไร่ และอำเภอวังน้ำเย็น 25,000 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 399,703 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.93 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากในอำเภอโคกสูง 131,398 ไร่ อำเภออรัญประเทศ 100,432 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 77,913 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 281,485 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.11 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตาพระยา 84,998 ไร่ อำเภออรัญประเทศ 71,804 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 47,137 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,259,191 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 36,734 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.50 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากในอำเภอตาพระยา 29,040 ไร่ อำเภอวังน้ำเย็น 4,598 ไร่ และอำเภอคลองหาด 2,072 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 290,380 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 72.65 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากในอำเภออรัญประเทศ 81,532 ไร่ อำเภอโคกสูง 58,063 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 45,305 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 277,088 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.44 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตาพระยา 84,806 ไร่ อำเภออรัญประเทศ 71,804 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 47,082 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 777,393 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกข้าว พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 222,506 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว 63,628 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภออรัญประเทศ 43,812 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 26,215 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 113,183 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.50 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภออรัญประเทศ 24,912 ไร่ อำเภอเมืองสระแก้ว 23,071 ไร่ และอำเภอวังน้ำเย็น 20,402 ไร่ ตามลำดับ

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 109,323 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.35 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองสระแก้ว 23,071 ไร่ อำเภอโคกสูง 20,849 ไร่ และอำเภออรัญประเทศ 18,900 ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาฉกรรจ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	18,410 (100.00%)	25,539 (100.00%)	8,312 (100.00%)	198,878 (100.00%)	251,139 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	22,488 (88.05%)	8,312 (100.00%)	27,198 (86.32%)	57,998 (23.09%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	18,410 (100.00%)	3,051 (11.95%)	-	-	21,461 (8.55%)
คลองหาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	15,276 (100.00%)	3,543 (100.00%)	3,755 (100.00%)	254,619 (100.00%)	277,193 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,072 (13.56%)	3,543 (100.00%)	3,755 (100.00%)	3,053 (1.20%)	12,423 (4.48%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	13,204 (86.44%)	-	-	-	13,204 (4.76%)
โคกสูง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	78,912 (100.00%)	948 (100.00%)	15,381 (100.00%)	169,130 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	58,063 (73.58%)	23,466 (92.07%)	7,698 (11.89%)	89,227 (47.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	20,849 (26.42%)	-	-	20,849 (12.33%)
ตาพระยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	29,665 (100.00%)	51,247 (100.00%)	84,998 (100.00%)	186,195 (100.00%)	352,105 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	29,040 (97.89%)	39,286 (76.66%)	84,806 (99.77%)	26,872 (14.43%)	180,004 (51.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	625 (2.11%)	11,961 (23.34%)	-	-	12,586 (3.57%)
เมืองสระแก้ว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	23,267 (100.00%)	77,913 (100.00%)	22,680 (100.00%)	443,526 (100.00%)	567,386 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	196 (0.84%)	37,356 (47.95%)	20,551 (90.61%)	26,934 (6.07%)	63,628 (14.99%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	23,071 (99.16%)	40,557 (52.05%)	-	-	482,349 (11.21%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
วังน้ำเย็น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	25,000 (100.00%)	2,441 (100.00%)	15,191 (100.00%)	183,891 (100.00%)	226,523 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	4,598 (18.39%)	2,403 (98.44%)	15,191 (100.00%)	6,726 (3.66%)	115,828 (12.77%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	20,402 (81.61%)	38 (1.56%)	-	-	20,440 (9.02%)
วังสมบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9 (100.00%)	706 (100.00%)	2,121 (100.00%)	253,043 (100.00%)	255,879 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	404 (57.22%)	2,121 (100.00%)	3,332 (1.32%)	5,857 (2.29%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9 (100.00%)	302 (42.78%)	-	-	311 (0.12%)
วัฒนานคร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	13,076 (100.00%)	58,970 (100.00%)	47,137 (100.00%)	457,866 (100.00%)	577,049 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	526 (4.02%)	45,305 (76.83%)	47,082 (99.88%)	51,784 (11.31%)	144,697 (25.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	12,550 (95.98%)	13,665 (23.17%)	-	-	26,215 (4.54%)
อรัญประเทศ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	25,214 (100.00%)	100,432 (100.00%)	71,804 (100.00%)	216,442 (100.00%)	413,892 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	302 (1.20%)	81,532 (81.18%)	71,804 (100.00%)	19,594 (9.05%)	173,232 (41.85%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	24,912 (98.80%)	18,900 (18.82%)	-	-	43,812 (10.59%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	149,917 (100.00%)	399,703 (100.00%)	281,485 (100.00%)	2,259,191 (100.00%)	3,090,296 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	36,734 (24.50%)	290,380 (72.65%)	277,088 (98.44%)	173,191 (7.67%)	777,393 (25.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	113,183 (75.50%)	109,323 (27.35%)	-	-	222,506 (7.20%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 43,202 ไร่ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3+N) 36,704 ไร่ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	อ้อยโรงงาน (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาค้อ	5,833	-	5,833	3,988	-	3,988
คลองหาด	5,748	-	5,748	1,919	-	1,919
โคกสูง	-	-	-	6,690	-	6,690
ตาพระยา	-	-	-	6,339	-	6,339
เมืองสระแก้ว	9,829	-	9,829	8,221	-	8,221
วังน้ำเย็น	7,782	-	7,782	2,651	-	2,651
วังสมบูรณ์	-	-	-	18	-	18
วัฒนานคร	5,356	-	5,356	2,973	-	2,973
อรัญประเทศ	8,654	-	8,654	3,905	-	3,905
รวม	43,202	-	43,202	36,704	-	36,704

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายพบมากในอำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอคลองหาด เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยพบมากในอำเภออรัญประเทศ อำเภอโคกสูง และอำเภอวัฒนานคร ตามลำดับ

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 มันสำปะหลัง

อ้อยโรงงานพืชเศรษฐกิจหลักของขอนแก่นในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูก

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 314,454 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.17 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภออรัญประเทศ 110,265 ไร่ อำเภอเมืองสระแก้ว 92,718 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 47,014 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 895,431 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.96 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตาพระยา 299,623 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 258,412 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 185,505 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,257,913 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.68 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวังสมบูรณ์ 248,062 ไร่ อำเภอวังน้ำเย็น 185,597 ไร่ และอำเภอเขาฉกรรจ์ 179,654 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 624,155 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 35,836 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.40 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองสระแก้ว 15,288 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 8,325 ไร่ อำเภออรัญประเทศ 5,374 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 181,526 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.27 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตาพระยา 80,490 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 54,862 ไร่ อำเภอเมืองสระแก้ว 25,037 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 317,460 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.24 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวังสมบูรณ์ 80,209 ไร่ อำเภอคลองหาด 66,634 ไร่ อำเภอวังน้ำเย็น 44,920 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 173 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 992,523 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอวัฒนานคร 242,239 ไร่ อำเภอเมืองสระแก้ว 237,898 ไร่ อำเภอตาพระยา 220,005 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 278,618 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.60 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภออรัญประเทศ 104,891 ไร่ อำเภอเมืองสระแก้ว 77,430 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 38,689 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 713,905 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 79.73 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอตาพระยา 219,133 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 203,550 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 160,468 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาฉกรรจ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	19,687 (100.00%)	1,314 (100.00%)	179,654 (100.00%)	50,535 (100.00%)	251,190 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,091 (10.62%)	283 (21.54%)	37,559 (20.91%)	5 (0.01%)	39,938 (15.90%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,596 (89.38%)	1,031 (78.46%)	-	-	18,627 (7.42%)
คลองหาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,241 (100.00%)	7,899 (100.00%)	233,505 (100.00%)	31,560 (100.00%)	277,205 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	300 (7.07%)	491 (6.22%)	66,634 (28.54%)	66 (0.21%)	67,491 (24.35%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,941 (92.93%)	7,408 (93.78%)	-	-	11,349 (4.09%)
โคกสูง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	36,672 (100.00%)	32,937 (100.00%)	14,846 (100.00%)	84,709 (100.00%)	169,164 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,995 (10.89%)	6,909 (20.98%)	8,727 (58.78%)	-	19,631 (11.60%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	32,677 (89.11%)	26,028 (79.02%)	-	-	58,705 (34.7%)
ตาพระยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	894 (100.00%)	299,623 (100.00%)	6,870 (100.00%)	45,145 (100.00%)	352,532 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	22 (2.46%)	80,490 (26.86%)	6,380 (92.87%)	-	86,892 (24.65%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	872 (97.54%)	219,133 (73.14%)	-	-	220,005 (62.41%)
เมืองสระแก้ว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	92,718 (100.00%)	185,505 (100.00%)	152,162 (100.00%)	137,335 (100.00%)	567,720 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	15,288 (16.49%)	25,037 (13.50%)	29,429 (19.34%)	-	69,754 (12.29%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	77,430 (83.51%)	160,468 (86.50%)	-	-	237,898 (41.9%)
วังน้ำเย็น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,963 (100.00%)	2,299 (100.00%)	185,597 (100.00%)	35,696 (100.00%)	226,555 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	441 (14.88%)	436 (18.96%)	44,920 (24.2%)	9 (0.03%)	45,806 (20.22%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,522 (85.12%)	1,863 (81.04%)	-	-	4,385 (1.94%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
วังสมบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	248,062 (100.00%)	7,816 (100.00%)	255,878 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	80,209 (32.33%)	67 (0.86%)	80,276 (31.37%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
วัฒนานคร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	47,014 (100.00%)	258,412 (100.00%)	176,132 (100.00%)	95,631 (100.00%)	577,189 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	8,325 (17.71%)	54,862 (21.23%)	30,885 (17.54%)	20 (0.02%)	94,092 (16.3%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	38,689 (82.29%)	203,550 (78.77%)	-	-	242,239 (41.97%)
อรัญประเทศ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	110,265 (100.00%)	107,442 (100.00%)	61,085 (100.00%)	135,728 (100.00%)	414,520 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,374 (4.87%)	13,018 (12.12%)	12,717 (20.82%)	6 (-)	31,115 (7.51%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	104,891 (95.13%)	94,424 (87.88%)	-	-	199,315 (48.08%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	314,454 (100.00%)	895,431 (100.00%)	1,257,913 (100.00%)	624,155 (100.00%)	3,091,953 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	35,836 (11.40%)	181,526 (20.27%)	317,460 (25.24%)	173 (0.03%)	534,995 (17.30%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	278,618 (88.60%)	713,905 (79.73%)	-	-	992,523 (32.1%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 302,470 ไร่ และปาล์มน้ำมัน (N) 16,725 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาฉกรรจ์	6,626	-	6,626	-	131	131
คลองหาด	691	-	691	-	161	161
โคกสูง	17,471	2,185	19,656	-	1,332	1,332
ตาพระยา	85,120	26,844	111,964	-	848	848
เมืองสระแก้ว	19,860	868	20,728	-	2,157	2,157
วังน้ำเย็น	422	-	422	-	-	-
วังสมบูรณ์	-	-	-	-	-	-
วัฒนานคร	47,258	11,857	59,115	-	10,668	10,668
อรัญประเทศ	71,154	12,114	83,268	-	1,428	1,428
รวม	248,602	53,868	302,470	-	16,725	16,725

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยพบมากที่อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ ตามลำดับ

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลังเช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยพบมากที่อำเภอตาพระยา อำเภอวัฒนานคร อำเภอเมืองสระแก้ว ตามลำดับ

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 อ้อยโรงงาน

มันสำปะหลังพืชเศรษฐกิจหลักของสระแก้วในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 34,432 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.12 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอตาพระยา 23,543 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 6,860 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 4,029 ไร่ ตามลำดับ

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,426,664 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.14 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองสระแก้ว 267,113 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 263,310 ไร่ และอำเภออรัญประเทศ 245,450 ไร่ ตามลำดับ

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,031,543 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.36 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวัฒนานคร 219,225 ไร่ อำเภอเขาฉกรรจ์ 169,917 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 163,652 ไร่ ตามลำดับ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 599,278 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน จำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 715 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวัฒนานคร 676 ไร่ อำเภอตาพระยา 29 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 10 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 248,600 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.43 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภออรัญประเทศ 86,364 ไร่ อำเภอคลองหาด 45,874 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 34,930 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 201,157 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.50 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเขาฉกรรจ์ 43,288 ไร่ อำเภอคลองหาด 33,970 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 33,745 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 65 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,211,781 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอตาพระยา 257,385 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว 251,881 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 234,564 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 33,717 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.92 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอตาพระยา 23,514 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 6,184 ไร่ และ อำเภอเมืองสระแก้ว 4,019 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,178,064 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.57 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองสระแก้ว 274,862 ไร่ อำเภอตาพระยา 233,871 ไร่ และอำเภอวัฒนานคร 228,380 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาฉกรรจ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	33,230 (100.00%)	169,917 (100.00%)	48,046 (100.00%)	251,193 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	7,131 (21.46%)	43,288 (25.48%)	2 (0.01%)	50,421 (20.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	26,099 (78.54%)	-	-	26,099 (10.39%)
คลองหาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	145,001 (100.00%)	104,497 (100.00%)	27,768 (100.00%)	277,266 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	45,874 (31.64%)	33,970 (32.51%)	6 (0.02%)	79,850 (28.80%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	99,127 (68.36%)	-	-	99,127 (35.75%)
โคกสูง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	62,887 (100.00%)	16,817 (100.00%)	84,709 (100.00%)	169,174 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	18,708 (29.75%)	197 (1.17%)	-	18,905 (11.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	44,179 (70.25%)	-	-	44,179 (26.11%)
ตาพระยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	23,543 (100.00%)	237,495 (100.00%)	40,285 (100.00%)	51,185 (100.00%)	352,508 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	29 (0.12%)	3,624 (1.53%)	2,087 (5.18%)	-	5,740 (1.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	23,514 (99.88%)	233,871 (98.47%)	-	-	257,385 (73.02%)
เมืองสระแก้ว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,029 (100.00%)	267,113 (100.00%)	163,652 (100.00%)	132,916 (100.00%)	567,710 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10 (0.25%)	19,251 (7.21%)	33,745 (20.62%)	1 (0.01%)	53,007 (9.34%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,019 (99.75%)	247,862 (92.79%)	-	-	251,881 (44.37%)
วังน้ำเย็น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	97,354 (100.00%)	98,649 (100.00%)	30,526 (100.00%)	226,529 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	24,264 (24.92%)	28,211 (28.6%)	8 (0.03%)	52,483 (23.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	73,090 (75.08%)	-	-	73,090 (32.27%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
วังสมบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	74,824	173,267	7,789	255,880
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	8,454	21,355	1	29,810
			(11.3%)	(12.32%)	(0.01%)	(11.65%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	66,370	-	-	66,370
			(88.7%)			(25.94%)
วัฒนานคร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6,860	263,310	219,225	87,796	577,191
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	676	34,930	28,562	38	64,206
	(9.85%)	(13.27%)	(13.03%)	(0.04%)	(11.12%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,184	228,380	-	-	234,564
		(90.15%)	(86.73%)			(40.64%)
อรัญประเทศ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	245,450	45,234	123,782	414,466
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	86,364	9,742	9	96,115
			(35.19%)	(21.54%)	(0.01%)	(23.19%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	159,086	-	-	159,086
			(64.81%)			(38.38%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	34,432	1,426,664	1,031,543	599,278	3,091,917
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	715	248,600	201,157	65	450,537
	(2.08%)	(17.43%)	(19.5%)	(0.01%)	(14.57%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	33,717	1,178,064	-	-	1,211,781
		(97.92%)	(82.57%)			(39.19%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 313,817 ไร่ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 84,785 ไร่ โดยอำเภอที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาค้อ	8,227	5	8,232	2,006	-	2,006
คลองหาด	3,769	27	3,796	35,036	-	35,036
โคกสูง	17,471	1,541	19,012	1	-	1
ตาพระยา	85,121	22,785	107,906	3	-	3
เมืองสระแก้ว	19,860	15	19,875	3	-	3
วังน้ำเย็น	15,248	-	15,248	19,701	-	19,701
วังสมบูรณ์	2,129	11	2,140	22,266	-	22,266
วัฒนานคร	47,258	8,079	55,337	5	-	5
อรัญประเทศ	72,074	10,197	82,271	5,764	-	5,764
รวม	271,157	42,660	313,817	84,785	-	84,785

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานที่สำคัญของจังหวัด โดยพบมากที่อำเภอวัฒนานคร อำเภอตาพระยา และอำเภอเมืองสระแก้ว

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการอ้อยโรงงานเช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยพบมากที่อำเภออรัญประเทศ อำเภอคลองหาด และอำเภอวัฒนานคร

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูก อ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราพืชเศรษฐกิจหลักของสระแก้วในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 -13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 127,550 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.13 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอคลองหาด 47,977 ไร่ อำเภอวังน้ำเย็น 22,645 ไร่ และอำเภอวังสมบูรณ์ 19,352 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,473,749 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.67 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวัฒนานคร 309,119 ไร่ อำเภอตาพระยา 288,060 ไร่ และอำเภออรัญประเทศ 238,334 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 836,180 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.04 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวัฒนานคร 165,971 ไร่ อำเภอวังสมบูรณ์ 163,751 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 140,177 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 654,338 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 6,158 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.83 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากใน อำเภอวังสมบูรณ์ 2,354 ไร่ อำเภอคลองหาด 2,014 ไร่ และอำเภอวังน้ำเย็น 942 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 103,007 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.99 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองสระแก้ว 26,116 ไร่ อำเภอวัฒนานคร 21,834 ไร่ และอำเภอวังสมบูรณ์ 17,625 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 33,809 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวังสมบูรณ์ 20,524 ไร่ อำเภอวังน้ำเย็น 8,089 ไร่ และอำเภอเขาฉกรรจ์ 2,807 ไร่

(4) พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 122 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,492,134 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอตาพระยา 293,788 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอวัฒนานคร 291,077 ไร่ อำเภอเมืองสระแก้ว 257,957 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 121,392 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 95.17 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอคลองหาด 45,963 ไร่ อำเภอวังน้ำเย็น 21,730 ไร่ และอำเภออรัญประเทศ 17,415 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,370,742 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.01 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอวัฒนานคร 287,285 ไร่ อำเภอตาพระยา 286,117 ไร่ และอำเภอเมืองสระแก้ว 257,513 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาฉกรรจ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,028 (100.00%)	38,766 (100.00%)	152,746 (100.00%)	51,647 (100.00%)	251,187 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	622 (7.75%)	14,813 (38.21%)	2,807 (1.84%)	3 (0.01%)	18,245 (7.26%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,406 (92.25%)	23,953 (61.79%)	-	-	31,359 (12.48%)
คลองหาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	47,977 (100.00%)	103,289 (100.00%)	92,845 (100.00%)	33,088 (100.00%)	277,199 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,014 (4.20%)	12,115 (11.73%)	953 (1.03%)	4 (0.01%)	15,086 (5.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	45,963 (95.80%)	91,174 (88.27%)	-	-	137,137 (49.47%)
โคกสูง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	69,896 (100.00%)	7,227 (100.00%)	92,051 (100.00%)	169,174 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	884 (1.26%)	-	-	884 (0.52%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	69,012 (98.74%)	-	-	69,012 (40.79%)
ตาพระยา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,671 (100.00%)	288,060 (100.00%)	5,268 (100.00%)	51,509 (100.00%)	352,508 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,943 (0.67%)	25 (0.47%)	-	1,968 (0.56%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,671 (100.00%)	286,117 (99.33%)	-	-	293,788 (83.34%)
เมืองสระแก้ว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	459 (100.00%)	283,629 (100.00%)	140,177 (100.00%)	143,393 (100.00%)	567,658 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	15 (3.27%)	26,116 (9.21%)	707 (0.50%)	2 (0.01)	26,840 (4.73%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	444 (96.73%)	257,513 (90.79%)	-	-	257,957 (45.44%)
วังน้ำเย็น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	22,645 (100.00%)	97,354 (100.00%)	98,649 (100.00%)	37,294 (100.00%)	226,516 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	942 (4.16%)	4,467 (5.76%)	8,089 (9.09%)	2 (0.01%)	13,500 (5.96%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	21,703 (95.84%)	73,141 (94.24%)	-	-	94,844 (41.87%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
วังสมบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	19,352 (100.00%)	65,048 (100.00%)	163,751 (100.00%)	7,722 (100.00%)	255,873 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,354 (12.16%)	17,625 (27.10%)	20,524 (12.53%)	35 (0.45%)	40,538 (15.84%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,998 (87.84%)	47,423 (72.90%)	-	-	64,421 (25.18%)
วัฒนานคร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,964 (100.00%)	309,119 (100.00%)	165,971 (100.00%)	98,125 (100.00%)	577,179 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	172 (4.34%)	21,834 (7.06%)	599 (0.36%)	10 (0.01%)	22,615 (3.92%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,792 (95.66%)	287,285 (92.94%)	-	-	291,077 (50.43%)
อรัญประเทศ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	17,454 (100%)	238,334 (100.00%)	19,226 (100.00%)	139,509 (100.00%)	414,523 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	39 (0.22%)	3,210 (1.35%)	105 (0.55%)	66 (0.05%)	3,420 (0.83%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,415 (99.78%)	235,124 (98.65%)	-	-	252,539 (60.92%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	127,550 (100.00%)	1,473,749 (100.00%)	836,180 (100.00%)	654,338 (100.00%)	3,091,817 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	6,158 (4.83%)	103,007 (6.99%)	33,809 (4.04%)	122 (0.02%)	143,096 (4.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	121,392 (95.17%)	1,370,742 (93.01%)	-	-	1,492,134 (48.26%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 323,038 ไร่ แต่ทั้งนี้ต้องมีการพื้นที่อย่างดี เช่น การยกร่อง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 85,343 ไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาฉกรรจ์	8,227	20	8,247	2,006	-	2,006
คลองหาด	3,769	27	3,796	35,559	-	35,559
โคกสูง	17,471	2,185	19,656	1	-	1
ตาพระยา	83,647	26,175	109,822	3	-	3
เมืองสระแก้ว	19,860	899	20,759	5	-	5
วังน้ำเย็น	15,248	61	15,309	19,701	-	19,701
วังสมบูรณ์	2,129	12	2,141	22,266	-	22,266
วัฒนานคร	47,258	11,861	59,119	6	-	6
อรัญประเทศ	72,074	12,115	84,189	5,796	-	5,796
รวม	269,683	53,355	323,038	85,343	-	85,343

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยพบมากในอำเภอวังสมบูรณ์ อำเภอคลองหาด และอำเภอวังน้ำเย็น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยพบมากในอำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร และอำเภอวังสมบูรณ์ เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารา มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อพร้อมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 มะม่วงน้ำดอกไม้สระแก้ว คือ มะม่วงน้ำดอกไม้พันธุ์น้ำดอกไม้สีทองและพันธุ์น้ำดอกไม้เบอร์ 4 ที่มีทรงรี เปลือกผิวบาง เมื่อสุกมีสีเหลืองถึงสีเหลืองทอง เนื้อสีเหลืองอมส้ม เส้นใยน้อย เมล็ดลีบผลดิบมีรสชาติเปรี้ยว เมื่อสุกจะมีรสชาติหวาน กลิ่นหอม น้ำหนักอยู่ในช่วง 250-600 กรัม ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอวังสมบูรณ์ โดยสภาพดินของจังหวัดสระแก้ว เป็นดินร่วนปนกรวดลูกรัง หรือดินเหนียวปนกรวดลูกรัง มีการระบายน้ำดี มีปริมาณไนโตรเจนสูง ซึ่งส่งผลต่อความหวานของมะม่วงน้ำดอกไม้สระแก้ว

ประกอบกับปริมาณน้ำฝนของจังหวัดสระแก้วที่มีปริมาณน้อย มีผลให้ตาดอกไม่เปลี่ยนเป็นใบ จึงทำให้มีการติดลูกที่ดีและมีคุณภาพสูง

3.2 ไม้ผลเขตร้อนชนิดต่าง ๆ จังหวัดสระแก้วมีสภาพแวดล้อมที่สามารถปลูกไม้ผลได้เขตร้อนเป็นอย่างดี เช่น อ้อย เงาะ มังคุด ลองกอง สละ เป็นต้น โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกที่มีปริมาณฝนที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโต

3.6 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ จากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น กระชายดำ ขมิ้นชัน และบัวบก เป็นต้น

กระชายดำ เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของยางพาราหรือปาล์มน้ำมัน โดยพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกกระชายดำที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 775,583 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภออรัญประเทศ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร เป็นต้น

ขมิ้นชัน สามารถปลูกขึ้นได้ทุกภาคของประเทศไทย เติบโตได้ดีในที่ดินไม่ชอบน้ำท่วมขัง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ปัญหาของโรคแมลงรบกวนน้อย อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 8-9 เดือน สามารถปลูกเป็นพืชแซมในสวนเป็นการหารายได้เพิ่มเติมได้ โดยพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 1,121,550 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอคลองหาด อำเภออรัญประเทศ อำเภอเมืองสระแก้ว เป็นต้น

บัวบก เป็นไม้เลื้อยสูงจากพื้นดิน 15-20 เซนติเมตร รากงอกออกตามข้อลำต้น สวนทางด้านบนของข้อจะเป็นสวนที่แตกยอดหรือใบอ่อน เป็นใบเดี่ยวออกเป็นกระจุก 2-6 ใบ ดอกสีม่วงแดงเข้ม สวนที่นำมารับประทาน คือ ใบและเถา เป็นพืชไม่ชอบแสงแดดจัด ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,200-2,500 มิลลิเมตรต่อปี โดยพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกบัวบกที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 9,748 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอวัฒนานคร อำเภอเมืองสระแก้ว

4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 36,734 ไร่ พบมากที่อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอคลองหาด ตามลำดับ ทั้งนี้คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด ควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว มีการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกร

แปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรด้านการตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices : GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวจึงไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีถ้าต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ในอนาคตจะได้กลับมาทำนาได้อีก

2) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่มาก 290,380 ไร่ พบมากที่อำเภออรัญประเทศ อำเภอโคกสูง และอำเภอวัฒนานคร ตามลำดับ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่นชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีและต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ในอนาคตยังสามารถกลับมาทำนาได้อีก

3) พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) ปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้พื้นที่นี้ปลูกข้าวอยู่ 950,584 ไร่ ซึ่งประสบปัญหา เช่น น้ำท่วมซ้ำซาก ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยหันมาปลูกอ้อยโรงงานหรือมันสำปะหลังแทน พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ หากในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสานทดแทน

4.2 มันสำปะหลัง

1) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 35,836 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอตาพระยา อำเภอวัฒนานคร และเมืองสระแก้ว ตามลำดับ ทั้งนี้ตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง 2564 -2567 เน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์มันสำปะหลังต้านทานโรค ให้เชื้อแป้งสูงและมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี 2567 นั้น แต่เน้นการลดต้นทุนการผลิต เร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหารโรคโคนเน่าหัวเน่า และโรคใบด่างมันสำปะหลัง ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกร

และโรงงาน เพื่อวางแผนการชุดของเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสมเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ และส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart farmer

2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 181,526 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเขตอำเภอตาพระยา อำเภอวัฒนานคร และเมืองสระแก้ว เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งอาจต้องใช้ปุ๋ยส่งตัด สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง พัฒนาระบบน้ำหยดและการใช้น้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่ ให้มีการใช้ประโยชน์กับมันสำปะหลังให้มากที่สุด ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม

3) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ 317,633 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหา เช่น น้ำท่วมซ้ำซาก ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบเกษตรกรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ ควรส่งเสริม และสร้างความรู้ความเข้าใจในการไถระเบิดดินดาน ให้เกษตรกรมีวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ลดต้นทุน ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.3 อ้อยโรงงาน

1) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงาน มีเนื้อที่ 715 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอวัฒนานคร อำเภอตาพระยา และอำเภอเมืองสระแก้ว ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2560-2564 มียุทธศาสตร์ ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย การบริหารจัดการ และการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอุตสาหกรรมอ้อยน้ำตาลทราย และอุตสาหกรรม เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตอ้อยโรงงานในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แบบคุณภาพสูง มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการนวดการเผาต่อซังเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดปัญหาภาวะโลกร้อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคิดค้นเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว โดยใช้เครื่องจักรเพื่อลดปัญหาแรงงาน ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มและเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ จัดหาปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร และอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยลดต้นทุนการผลิต

ส่งเสริมให้มีการปลูกอ้อยโรงงานที่มีสายพันธุ์ต้านทานโรค สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง ในการปลูกอ้อยโรงงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการปรับเปลี่ยนพื้นที่

2) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 248,600 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอรัฐประศาสตร์ อำเภอคลองหาด และอำเภอวัฒนานคร เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ดี ควรพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และการบริหารจัดการน้ำ ให้มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการเพาะปลูก สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของเสียจากโรงงานน้ำตาล และการนำของเสียจากโรงงานน้ำตาลไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินในไร่อ้อย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนให้แก่เกษตรกรชาวไร่

3) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ 201,222 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหา เช่น น้ำท่วมซ้ำซาก ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว มันสำปะหลัง เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 156,158 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอวัฒนานคร อำเภอวังสมบูรณ์ และอำเภอคลองหาด ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกยางพาราคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด การคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และต้านทานโรค การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การปลูกพืชแซมและพืชคลุมดินให้เหมาะสมเพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของยาง การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ยการตัดแต่งกิ่ง และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูงมีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 103,007 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอวัฒนานคร อำเภอเมืองสระแก้ว และอำเภอเขาฉกรรจ์ เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน การสนับสนุนอินทรีย์วัตถุจะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ควรสนับสนุนให้มีเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับพื้นที่เหมาะสมสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุง

ดิน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมปานกลาง ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิมเช่นกันกับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง พัฒนาตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยเน้นการแปรรูปยาง หรือไม้ยางพาราเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจดูจากชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นที่ต้นแบบ

3) พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 33,931 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหา เช่น ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล มะพร้าว ไม้หววน มันสำปะหลัง แตงโม พืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ ทดแทน ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผักบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการ ปรับเปลี่ยนการหรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ควรเน้นให้เกษตรกรปลูกพืชดังกล่าวต่อไป เนื่องจากปัจจุบันตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพารา เน้นการลดพื้นที่การปลูกยางพาราอยู่แล้ว ฉะนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร เน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านลาด. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. การใช้ที่ดินจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2563 (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. 2564. มะม่วงน้ำดอกไม้ (GI) คลองมิตรสัมพันธ์ มีคุณภาพและความอร่อย. แหล่งที่มา :https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_144090,16 กรกฎาคม 2564

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว

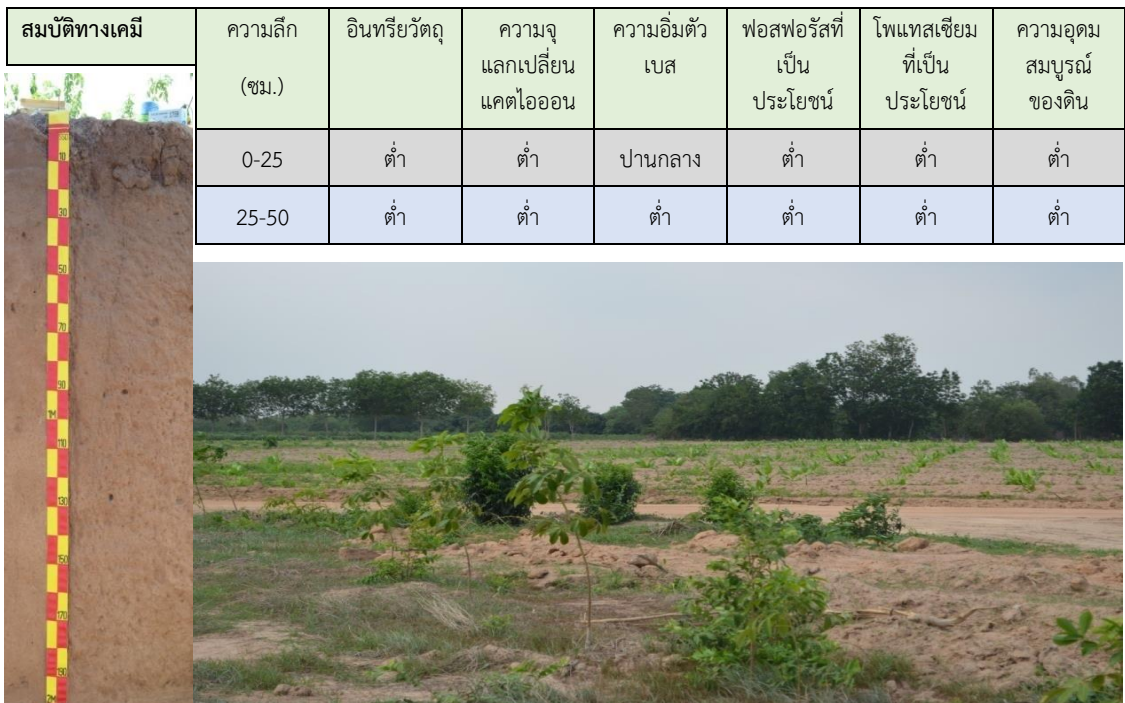
ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	เขาคอกระร็จ	เขาคอกระร็จ
2		เขาสามสืบ
3		พระเพลิง
4		หนองหว้า
5	คลองหาด	คลองไก่อเื่อน
6		คลองหาด
7		ซับมะกรูด
8		ไทยอุดม
9		ไทรเดี่ยว
10		ไทรทอง
11		เบญจขร
12	โคกสูง	โคกสูง
13		โนนหมากมุ่น
14		หนองม่วง
15		หนองแวง
16	ตาพระยา	โคกลาน
17		ตาพระยา
18		ทัพไทย
19		ทัพราช
20		ทัพเสด็จ
21	เมืองสระแก้ว	โคกปี่ฆ้อง
22		ท่าเกษม
23		ท่าแยก
24		บ้านแก้ง
25		ศาลาลำดวน
26		สระแก้ว
27		สระขวัญ
28		หนองบอน

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
29	วังน้ำเย็น	คลองหินปูน
30		ตาหลังใน
31		ทุ่งมหาเจริญ
32		วังน้ำเย็น
33	วังสมบูรณ์	วังทอง
34		วังสมบูรณ์
35		วังใหม่
36	วัฒนานคร	ช่องกุ่ม
37		แซร์อ้อ
38		ท่าเกวียน
39		โนนหมากเค็ง
40		ฝักชะ
41		วัฒนานคร
42		หนองตะเคียนบอน
43		หนองน้ำใส
44		หนองแวง
45		หนองหมากฝ้าย
46		ห้วยโจด
47	อรัญประเทศ	คลองทับจันทร์
48		คลองน้ำใส
49		ทับพริก
50		ท่าข้าม
51		บ้านด่าน
52		บ้านใหม่หนองไทร
53		ป่าไร่
54		ผ่านศึก
55		ปากห้วย
56		เมืองไผ่
57		หนองสังข์
58		หันทราย
59		อรัญประเทศ
รวม	9	59

ที่มา : กรมการปกครอง, 2564

ชุดดิน	ดอนไร่	Series Dr	กลุ่มชุดดินที่ 35
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำ		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว		
การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน สีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยา ดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0) ในดินล่างเป็นดิน ร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลปนเหลืองถึงสีเหลืองปนแดง อาจพบจุดประสี น้ำตาลแก่และสีแดงปนเหลือง หรือมวลก้อนกลมของเหล็กและแมงกานีส สะสมในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0-5.5)		
ข้อจำกัด	ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ปลูกพืชไร่ ควรปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีควบคู่กันไป เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติและโครงสร้างของดินและเพิ่มธาตุอาหารพืชให้แก่ดิน		

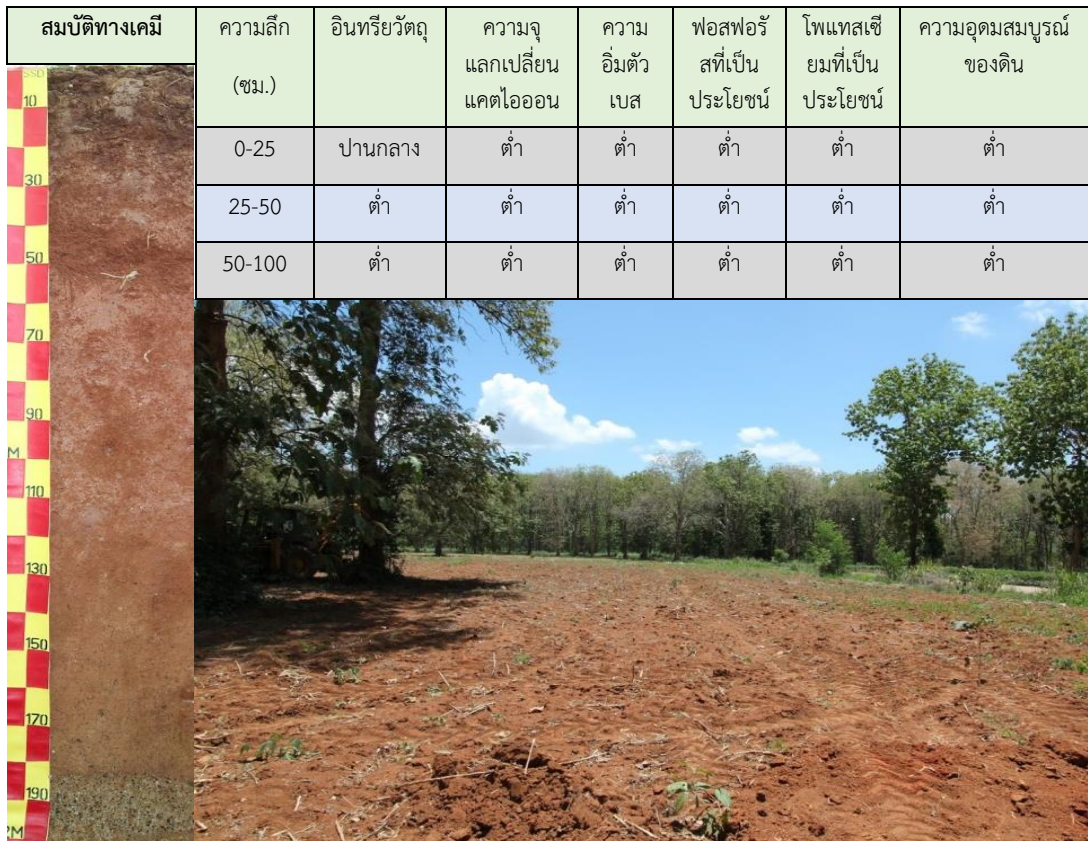
ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดอนไร่

ชุดดิน	มวกเหล็ก	Series Ml	กลุ่มชุดดินที่ 47
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชัน 2-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไมไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่มและหินที่แปรสภาพ		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินตื้นถึงชั้นเศษหินหนาแน่นและ/หรือ หินต้นกำเนิด ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง สีน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาลเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ดินล่าง มีสีน้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม เนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง หรือดินเหนียว ที่มีเศษหินหรือกรวดปะปนมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) จะพบหินที่ก้ำกลายตัวที่ความลึกไม่เกิน 50 เซนติเมตร. จากผิวดิน บางบริเวณอาจพบเศษหินลอยอยู่บนหน้าดิน		
ข้อจำกัด	เป็นดินตื้น พบชั้นหินพื้นที่ยุ่ความลึกไม่เกิน 50 เซนติเมตรจากผิวดิน เป็นอุปสรรคในการเจริญเติบโตของรากพืช		
ข้อเสนอแนะ	ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก ควรปล่อยและรักษาให้คงไว้เป็นป่าตามธรรมชาติ เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
	25-50	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

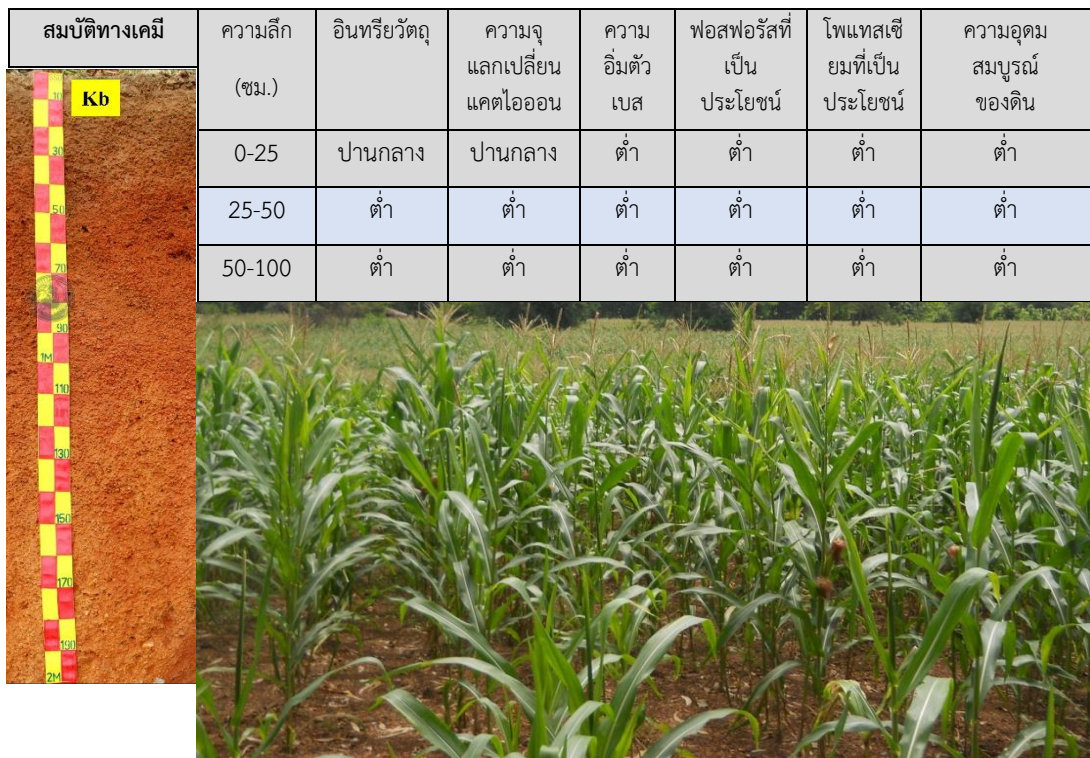
ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินมวกเหล็ก

ชุดดิน	กลางดง	Series Kld	กลุ่มชุดดินที่ 31
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไมไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลาง
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทราย แปรสื่อน้ำตาลเข้มถึงสีน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึง เป็นกลาง(pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินเหนียว สีแดงปนเหลืองถึงสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0)		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และขาดแคลนน้ำ		
ข้อเสนอแนะ	ปรับปรุงบำรุงดินและใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่ม ผลผลิตให้สูงขึ้น จัดระบบการปลูกพืชและระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้ เหมาะสมกับสภาพความ ลาดชันของพื้นที่		

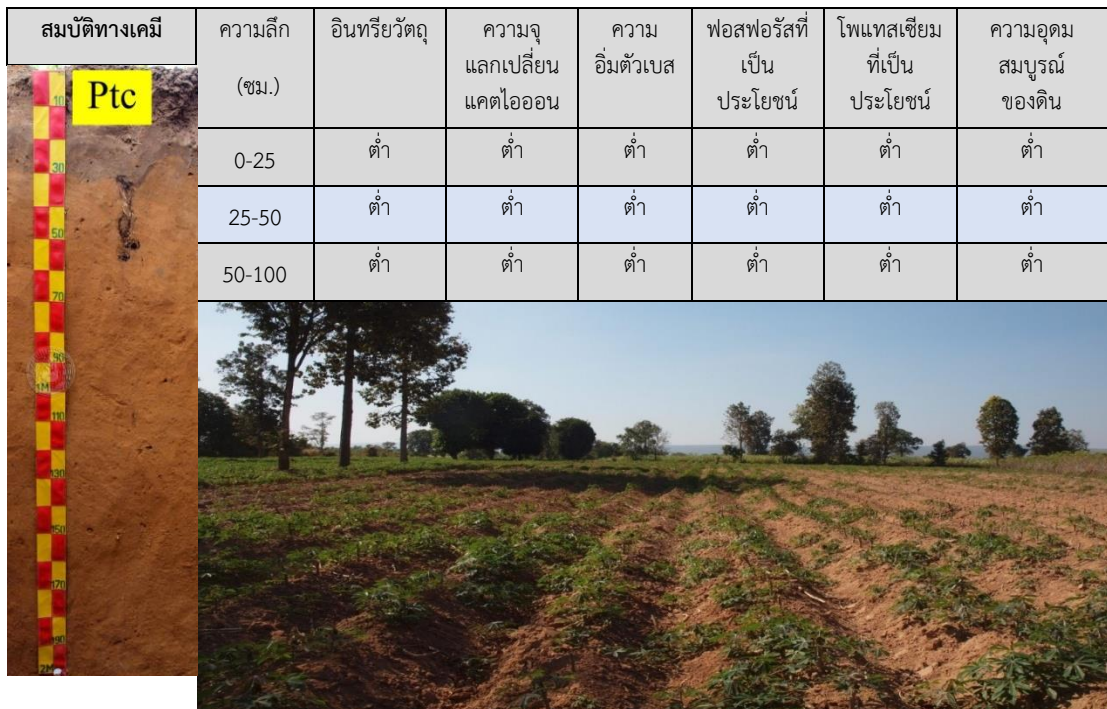
ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกลางดง

ชุดดิน	กบินทร์บุรี	Series Kb	กลุ่มชุดดินที่ 46
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 2-5 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน เร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินต้นถึงชั้นลูกรังหนาแน่น ดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนลูกรัง สีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินเหนียวและมีลูกรังหนาแน่น สีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)		
ข้อจำกัด	เป็นดินต้นถึงชั้นลูกรังหนาแน่น ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก		

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกบินทร์บุรี

ชุดดิน	ปักธงชัย	Series Ptc	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 1-20 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบหรือที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อหยาบพวกหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีเหลืองปนแดง ปริมาณเล็กน้อย ภายในความลึก 100 เซนติเมตร. ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบนและเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ลาดชันสูง ดินอาจถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินปักธงชัย

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดสระแก้วจำแนกตามอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่(ไร่)	ตำบล	เนื้อที่(ไร่)
เขาฉกรรจ์	923	เขาสามสิบ	923
คลองหาด	705	คลองหาด	705
ตาพระยา	54,855	โคกลาน	2,362
		ตาพระยา	22,705
		ทัพไทย	357
		ทัพราช	15,021
		ทัพเสด็จ	14,446
เมืองสระแก้ว	5,278	โคกปีบ	111
		ท่าแยก	2,853
		บ้านแก้ง	2,314
วัฒนานคร	20,956	ช่องกุ่ม	8,103
		ท่าเกวียน	1,427
		หนองตะเคียนบอน	1,849
		หนองหมากฝ้าย	9,577
อรัญประเทศ	1,856	คลองทับจันทร์	246
		ผ่านศึก	1,254
		เมืองไผ่	356
รวม	84,573		84,573

ที่มา : กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดสระแก้ว

หน่วย : ล้าน ลบ.ม.

ลำดับ ที่	อ่างเก็บน้ำ	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำคลองเกลือ	วัฒนานคร	หนองหมากฝ้าย	0.80	5.500
2	อ่างเก็บน้ำพระปรอง	วัฒนานคร	ช่องกุ่ม	4.00	97.000
3	อ่างเก็บน้ำห้วยตะเคียน	ตาพระยา	โคกลาน	0.20	10.000
4	อ่างเก็บน้ำเขารัง	อรัญประเทศ	ผ่านศึก	0.12	3.720
5	อ่างเก็บน้ำท่ากะบาก	เมืองสระแก้ว	ท่าแยก	0.25	7.300
6	อ่างเก็บน้ำคลองพระสะทึง	วังสมบูรณ์	วังใหม่	4.00	65.000
7	อ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ	เขาฉกรรจ์	เขาสามสิบ	1.14	5.775
8	อ่างเก็บน้ำห้วยชัน	วัฒนานคร	ช่องกุ่ม	0.86	4.000
9	อ่างเก็บน้ำคลองตาด้วง	ตาพระยา	ทัพไทย	0.05	1.800
10	อ่างเก็บน้ำคลองสัมป่อย	ตาพระยา	ทัพไทย	0.10	1.800
11	อ่างเก็บน้ำช่องกล่ำล่าง	วัฒนานคร	หนองหมากฝ้าย	0.20	2.200
12	อ่างเก็บน้ำห้วยยาง	ตาพระยา	ทัพราช	4.00	60.000
13	อ่างเก็บน้ำห้วยเขาติน	คลองหาด	คลองหาด	0.10	1.420
รวม				15.82	265.515

ที่มา : กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เขาฉกรรจ์	217,895	หนองหว้า	90,253
		พระเพลิง	76,083
		เขาสามสืบ	44,860
		เขาฉกรรจ์	6,699
คลองหาด	277,274	คลองหาด	52,052
		คลองไถ่เลื่อน	46,360
		ไทรเดี่ยว	40,016
		ไทยอุดม	37,385
		ไทรทอง	36,916
		เบญจขจร	32,431
		ซำมะกรูด	32,114
โคกสูง	166,787	หนองม่วง	63,864
		หนองแวง	41,328
		โนนหมากมุ่น	34,442
		โคกสูง	27,153
ตาพระยา	290,126	ทัพราช	88,059
		ตาพระยา	79,319
		ทัพไทย	58,896
		โคคลาน	37,837
		ทัพเสด็จ	26,015
เมืองสระแก้ว	289,197	ท่าแยก	65,864
		ท่าเกษม	59,567
		สระขวัญ	55,439
		หนองบอน	41,550
		โคกปี่ฆ้อง	32,825
		บ้านแก้ง	25,765
		ศาลาลำดวน	5,495
วังน้ำเย็น	168,164	สระแก้ว	2,692
		ทุ่งมหาเจริญ	74,829
		ตาหลังใน	53,400
		คลองหินปูน	20,814
		วังน้ำเย็น	19,121

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
วังสมบูรณ์	223,508	วังทอง	101,657
		วังใหม่	71,620
		วังสมบูรณ์	50,231
วัฒนานคร	364,327	หนองตะเคียนบอน	59,034
		โนนหมากเค็ง	58,563
		ท่าเกวียน	58,151
		หนองหมากฝ้าย	45,470
		ห้วยโจด	41,959
		แซร์อ้อ	37,718
		ช่องกุ่ม	37,369
		หนองน้ำใส	17,069
		ผักชะ	6,709
		วัฒนานคร	2,285
		อรัญประเทศ	157,720
คลองทับจันทร์	26,980		
ทับพริก	26,849		
ป่าไร่	17,962		
ผ่านศึก	17,216		
หันทราย	16,396		
บ้านด่าน	6,812		
เมืองไผ่	4,255		
รวม	2,154,998		2,154,998

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> ,2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจังหวัดสระแก้ว

ลำดับที่	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	ไร่
1	ข้าวนาปี	45,972	712,681
2	มันสำปะหลังโรงงาน	17,548	278,780
3	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	6,193	103,324
4	อ้อยโรงงาน	4,556	99,560
5	ลำไย	6,703	79,146
6	ยูคาลิปตัส	4,518	67,318
7	ยางพารา	2,079	39,732
8	ปาล์มน้ำมัน	1,658	33,171
9	ข้าวนาปรัง	1,698	25,609
10	มะม่วง	1,293	11,014
11	กล้วยไข่	372	3,917
12	หญ้าเลี้ยงสัตว์	403	3,714
13	ไผ่	438	2,696
14	มะพร้าว	429	1,817
15	มะละกอ	272	1,540
16	กล้วยน้ำว้า	347	1,386
17	ทุเรียน	224	1,337
18	มะขาม	215	1,315
19	ขนุนหนัง	155	836
20	มันเทศ	133	782
21	ไม้ยืนต้นอื่นๆ	97	757
22	พริกชี้หนูเม็ดใหญ่	126	733
23	มะม่วงหิมพานต์	74	713
24	ไม้สัก	73	702
25	มะนาว	295	643
26	โค (วัว)	133	621
27	ผักชีฝรั่ง	160	595
28	ชมพู	143	547

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพรจังหวัดสระแก้ว

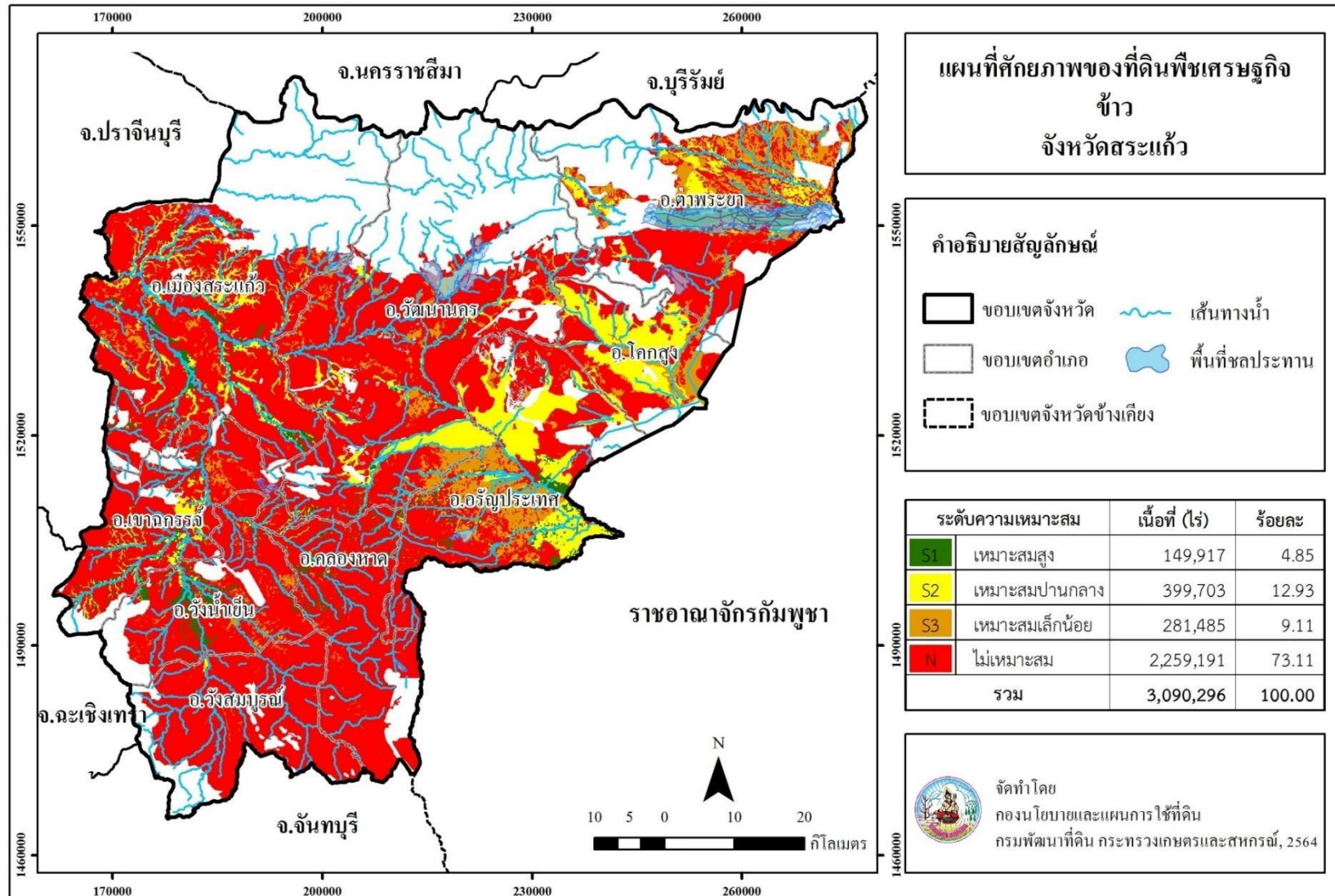
ลำดับ ที่	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	ขมิ้นชัน	15	459	คลองหาด เมืองสระแก้ว วังน้ำเย็น วัฒนานคร อัญประเทศ
2	พลู	37	296	เขาฉกรรจ์ เมืองสระแก้ว วัฒนานคร
3	หมาม่วยอินเดีย	1	94	เขาฉกรรจ์
4	ไพล	6	79	เขาฉกรรจ์ คลองหาด วัฒนานคร อัญประเทศ
5	ตะไคร้หอม	2	51	เมืองสระแก้ว วัฒนานคร
6	พริกไทย	2	46	เขาฉกรรจ์ วังสมบูรณ์
7	ยอบ้าน	4	41	เขาฉกรรจ์
8	ฟ้าทะลายโจร	5	39	วังน้ำเย็น วัฒนานคร อัญประเทศ
9	กระเจี๊ยบแดง	1	34	คลองหาด
10	หญ้าหวาน	2	22	เขาฉกรรจ์
11	กฤษณา	1	11	คลองหาด
12	ว่านชักมดลูก	1	10	คลองหาด
13	ดีปลี	1	3	เขาฉกรรจ์
14	ชุมเห็ดเทศ	1	3	วังน้ำเย็น
15	สมุนไพรอื่น ๆ	12	151	เขาฉกรรจ์ คลองหาด เมืองสระแก้ว วังน้ำเย็น วัฒนานคร อัญประเทศ
รวม		91	1,339	

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

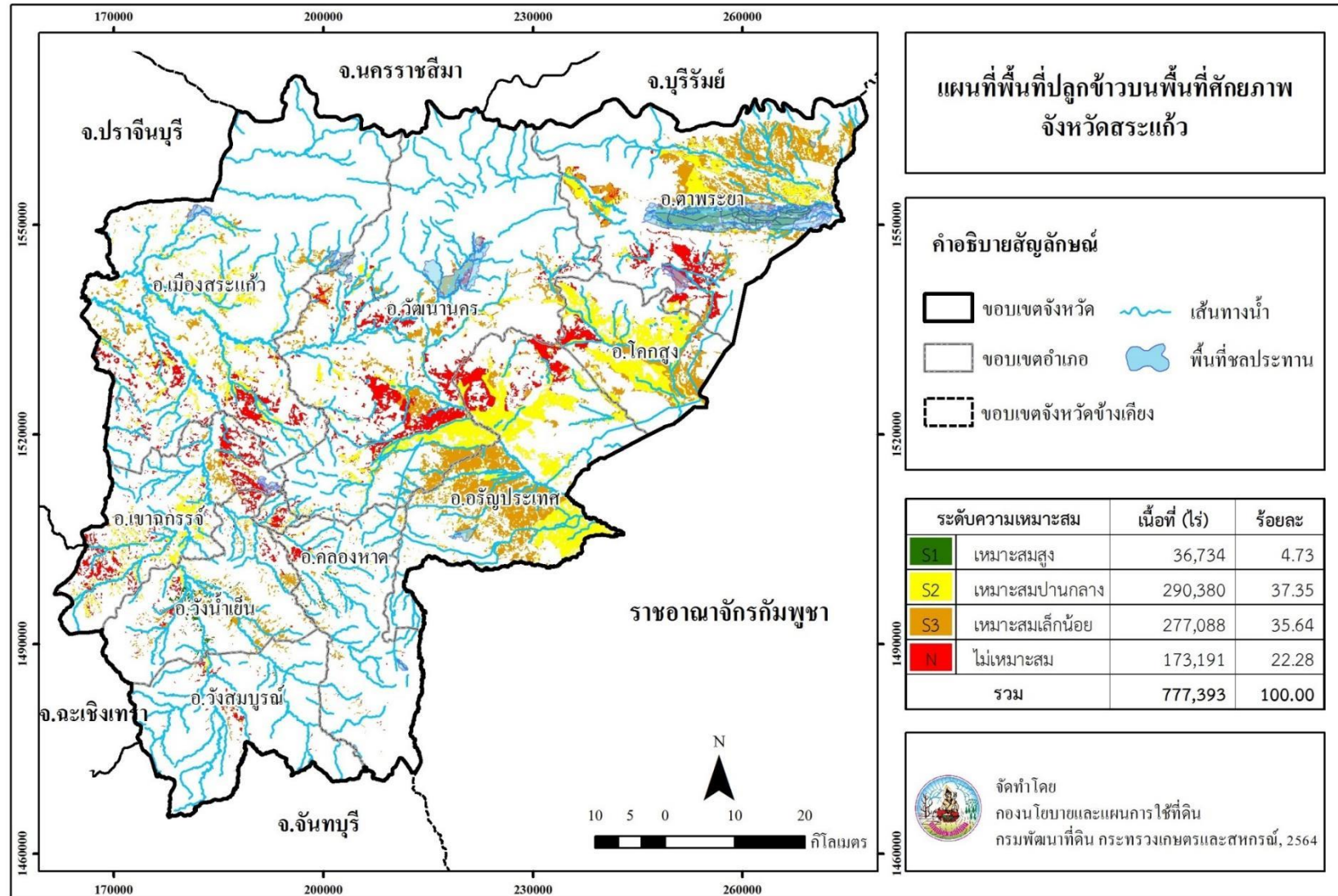
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
โรงงานผลิตมันเส้น	47	โรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	88
สหกรณ์การเกษตร	34	โรงสีขนาดกลาง	3
สหกรณ์นิคม	3	โรงสีขนาดเล็ก	6
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	3		
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	24		
โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง	2		
โรงงานน้ำตาล	2		
โรงงานผลิตเอทานอล	1		
โรงงานผลิตน้ำมันปาล์ม	1		
ลานตากและแหล่งรับซื้อ	1		
รวม	118	รวม	97

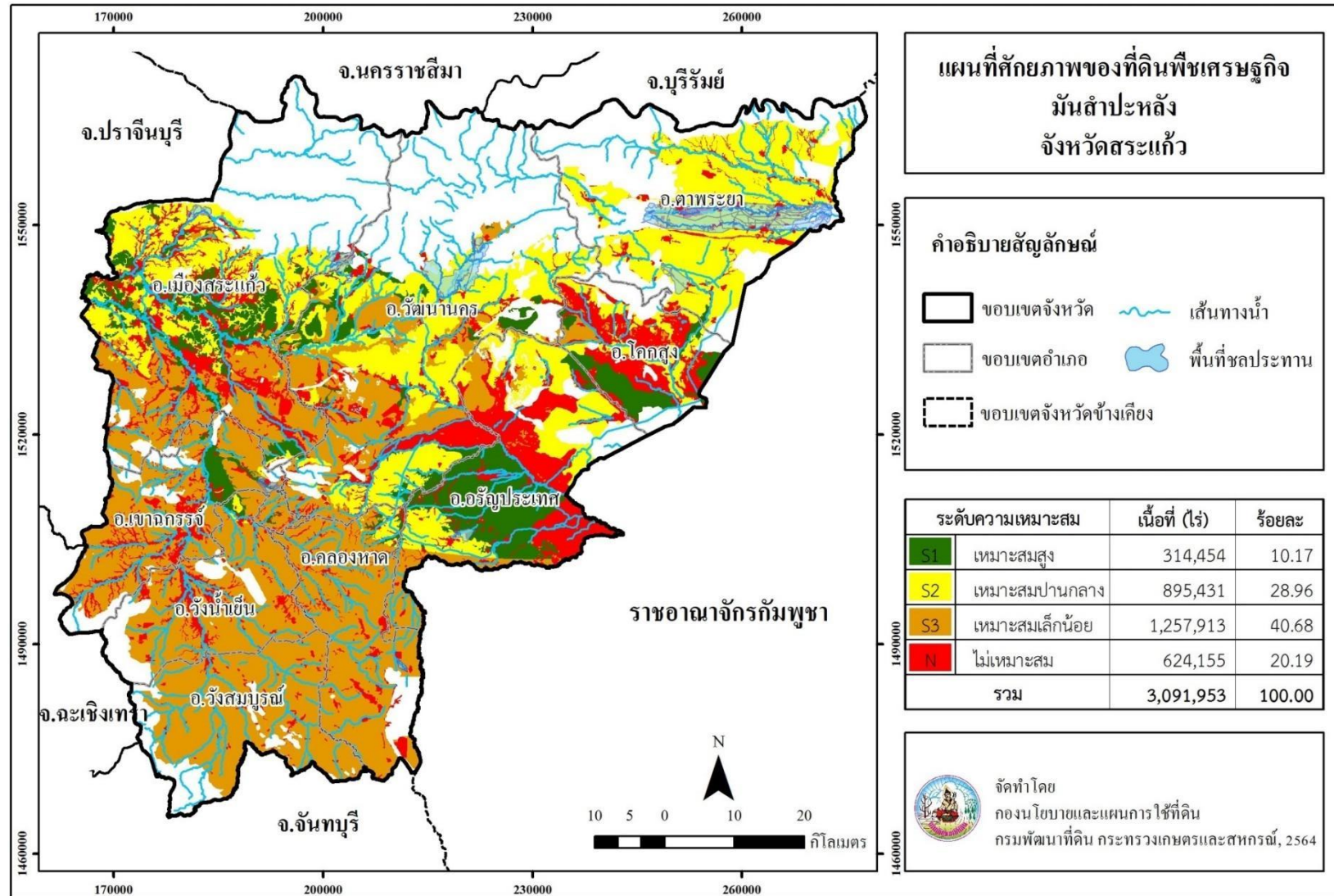
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> ,2564

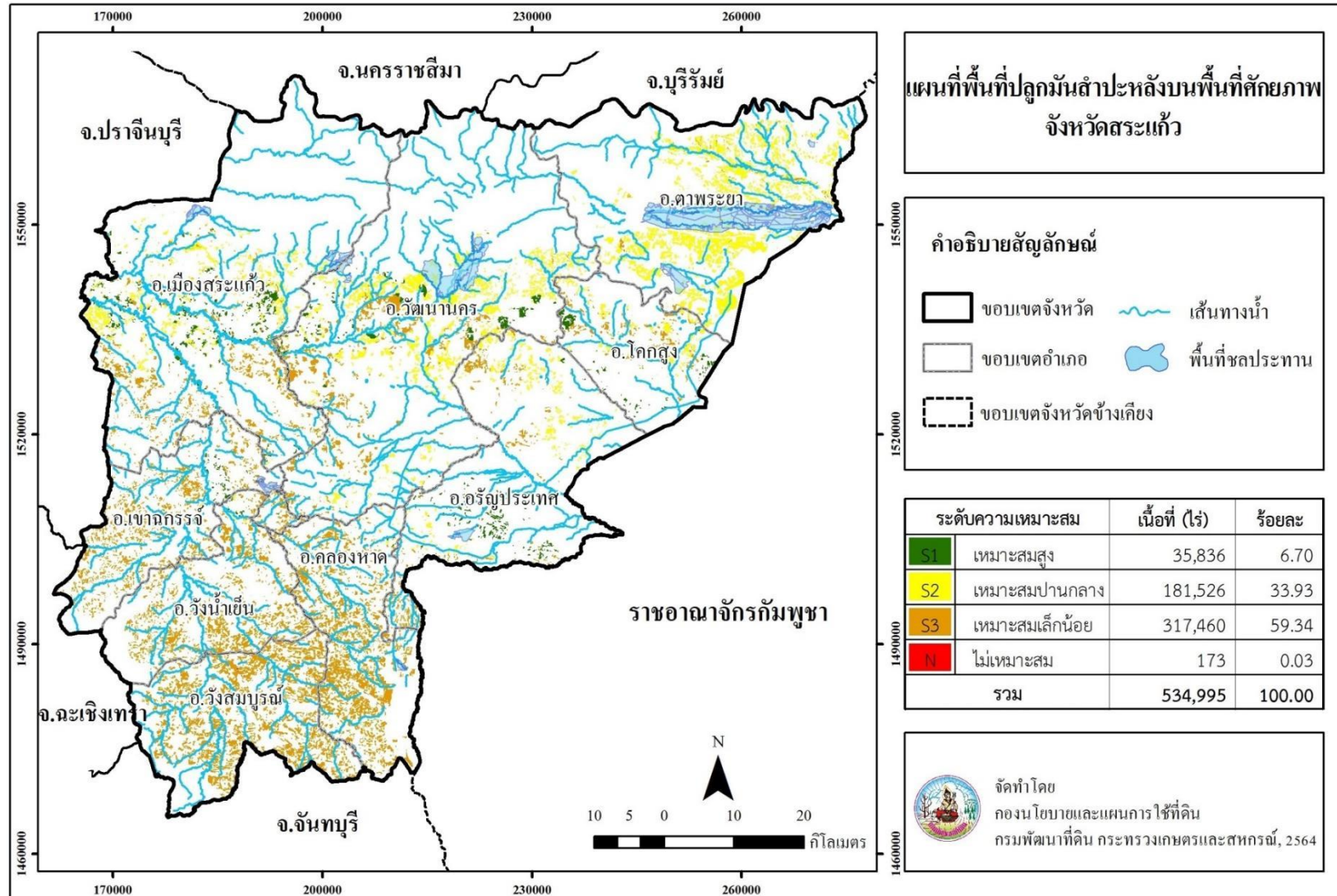
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดสระแก้ว

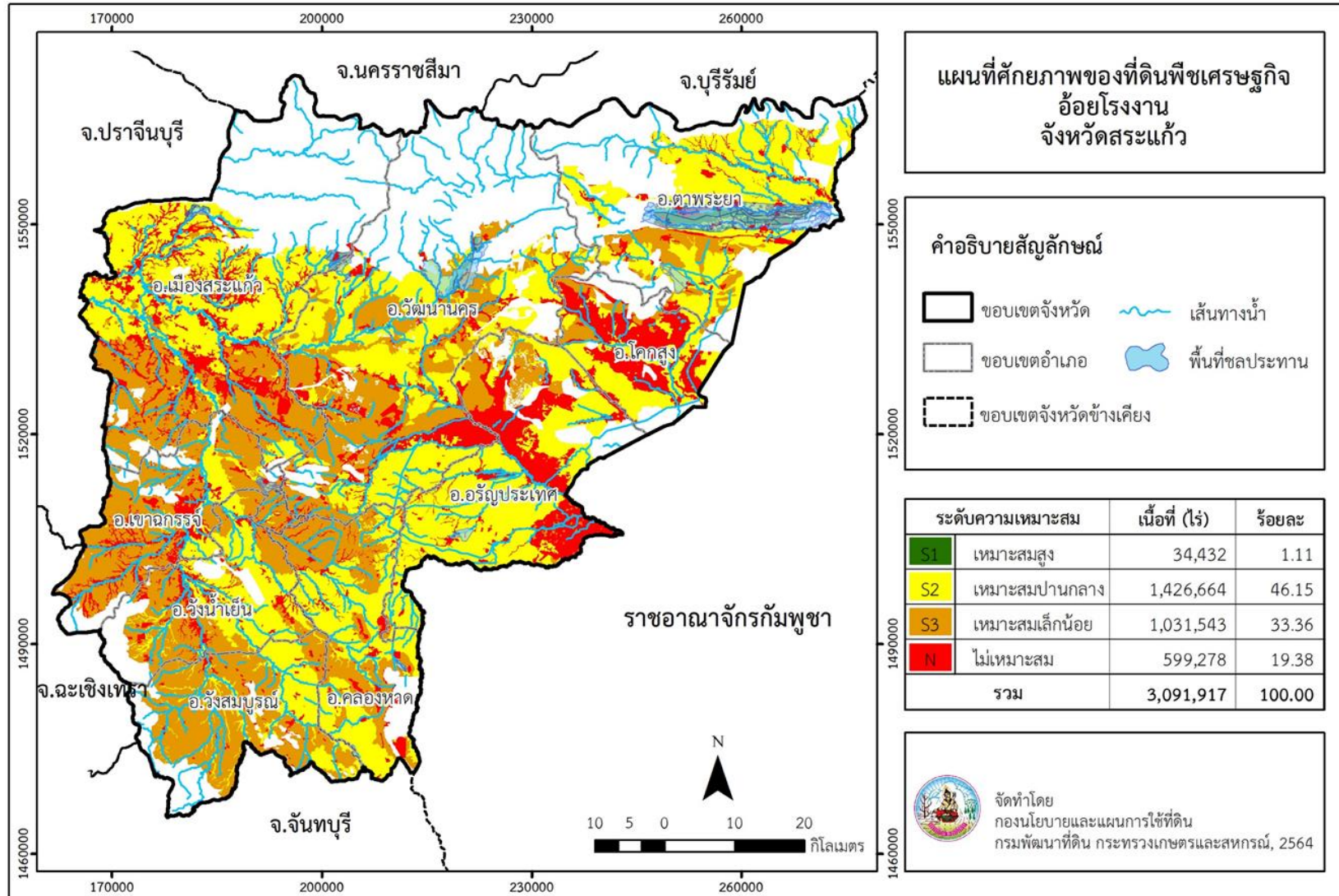
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว

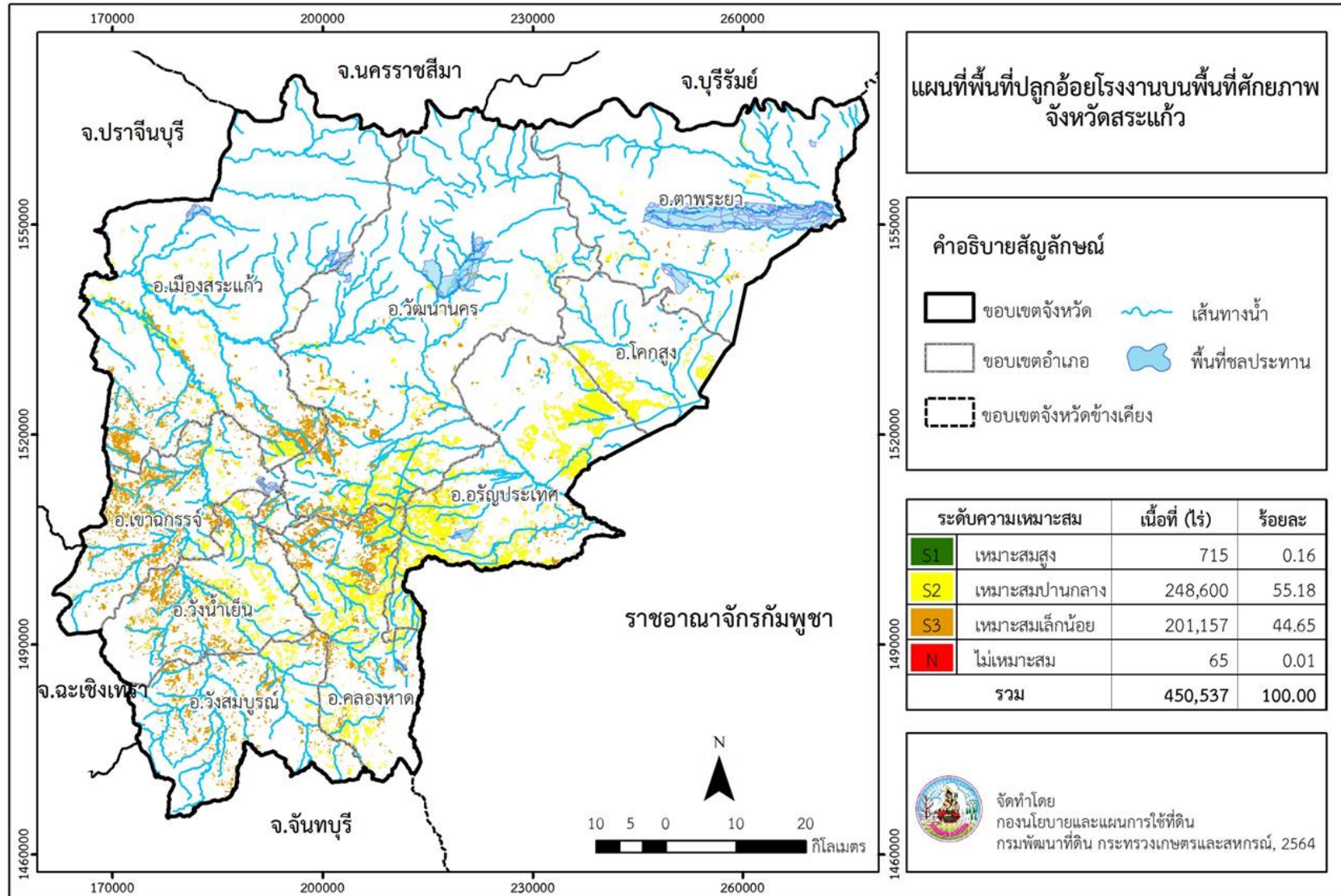
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดสระแก้ว

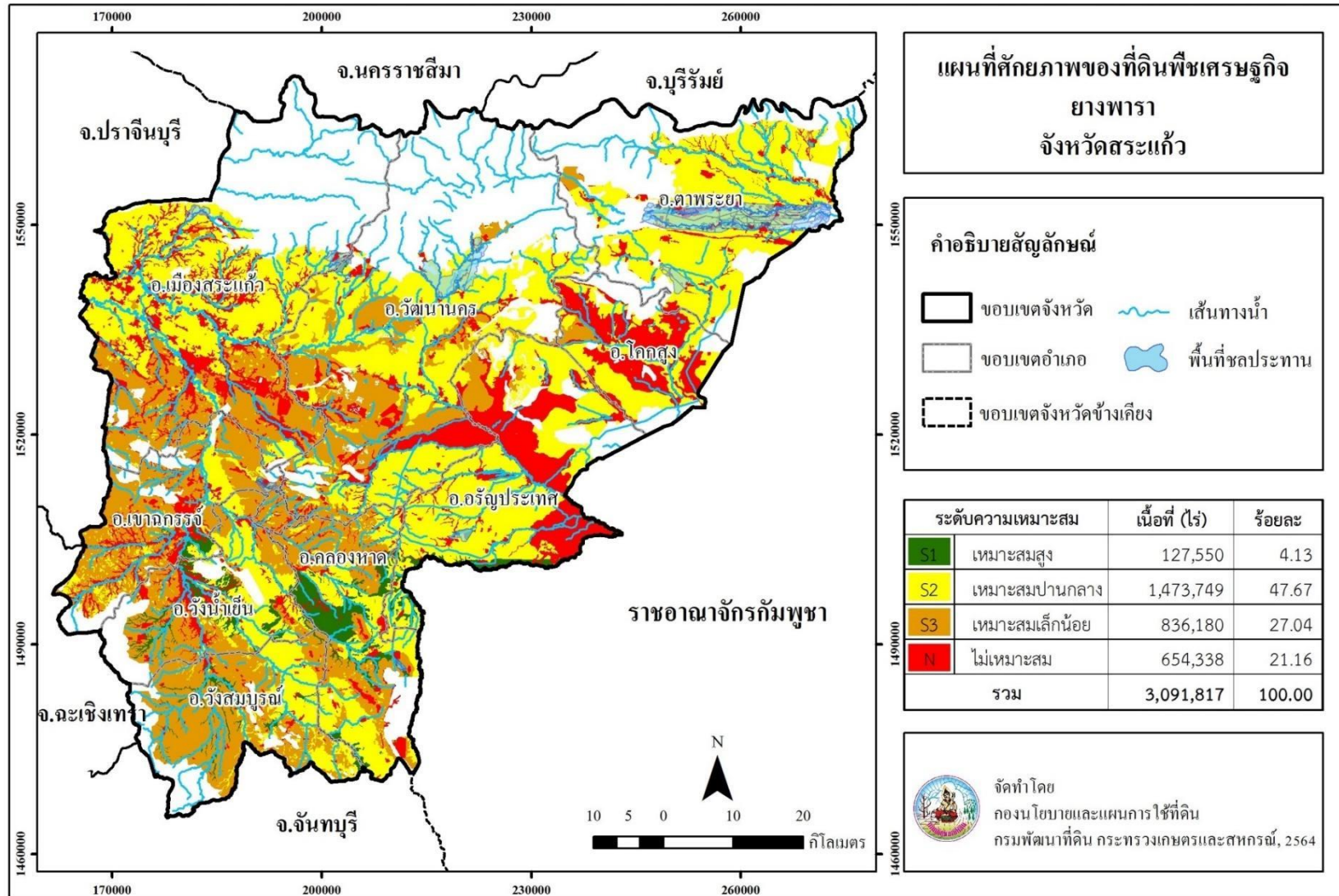
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว

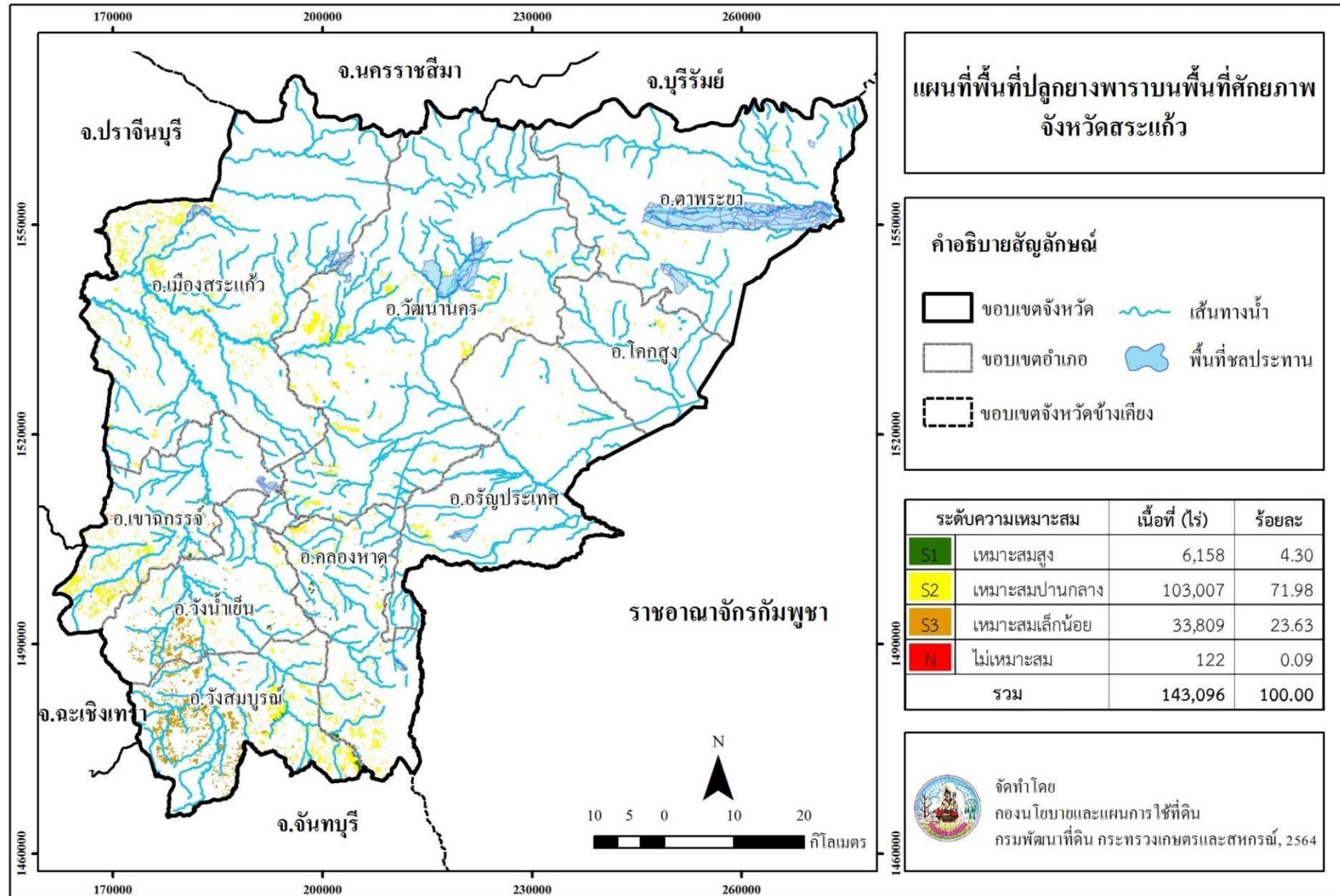
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดสระแก้ว

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดสระแก้ว

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดสระแก้ว

ภาพที่ 13 พื้นที่เพาะปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพจังหวัดสระแก้ว

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD